

EESTI KLIIMA TIPUD: kus paistab aastas kõige rohkem päikest, sajab vihma, tormab tuult ja laiutavad pilved?

Unelmate suve pakub Vilsandi

Tühja sest talvest, sitta sest sügisest – peasi et suvi oleks soe! Selline on rahva soovunelm. Nüüd on kauaoodatud suveajast juba kolmandik läbi, aga paljude meelet pole ta õieti alanudki.

Milline peaks siis olema ideaalne, kõiki rahuldav suvi? Sellist polegi. Keskmine puhkaja igatseb teadagi päikeselist, sooja ja kuiva ilma, et saaks rannas peesitada; metsa- ja põllumehed vajavad parajalt niisket ilma – sadudega enne jaani ning kuivemat lõikuskuud. Pritsimehed kardavad aga põuast kesksuve nagu tuld.

Aednike tahumisi on kõige paremini väljendanud tšehhi kirjanik Karel Čapek: “Kui sellest oleks mingit tulu, siis langeks aednik iga päev põlvili ning paluks umbes nii: “Issand jumal, tee nii kuidagi, et iga päev saaks näiteks keskööst kuni kel-

la kolmeni hommikul, aga piisatasa... Et päike paistaks kogu päev, aga mitte igale poole ja ka mitte liiga kuumalt, et kord nõudaks sajakümnendat virtsavett ning tuvisitta. Aamen. Sest teadke, et sedasi oli ka paradüüsiias.”

Arvan, et kui too viimane lämmastikväetise lisamise soov ära jätta, kõlbaks see suvehaku palve kõigile, nii töötajale kui puhkajale.

Viimaste aastate ideaalsu-veks võiks pidada vast 1999. aasta oma, kui rahule jäi kogu rahvas. Mai oli tollal jahe, viljad arenesis jõudsalt, edasi tuli kuumust ja õist vihma nagu

aednikel sooviks. Muidugi mängis oma osa ka meenutus eelmisest, ühest vihmasesast, jaheadamast ning tuulispasasemast suvest läbi aegade.

Päikest, rohkem päikest!

See taevakeha on alati eestlaste elus tähtsal kohal olnud. 1935. aastal asutas Karksi puusärgikaupmees Anton Kalamees koguni uue usulahu, mis pidas ainsaks jumaluseks maamunal päikest. Usutunnistus algas neil nii: “Mina usun nähtava looduse eluandja päikese sisse, usun, et ilma päikeseta pole elu võimalik...”

Ometi üks religioon, mis klapi- teadusega! Võrreldes: “Kõige eest, mis on maakeral head, võlgname tänu Päikesele.” (Astronoom Laurits Leedjärv.)

Miks me igatseme näha päikest? Ilmselt seetõttu, et ta toob me ellu sära ja soojust. Sestap ongi just päikesepaiste kestus ja õhutemperatuur sademete koguse kõrval need kliimatilised näitajad, mille järgi põhjamaade turistid valivad teatmikest kuurorte puhkuse veetmiseks.

Kui õhusoojustest ja vihmakogusest on sageli juttu olnud, siis päikesepaiste mõõtmisest märksa vähem. Ja põlegi teist nagu õieti, ütles Tõnisson “Kevadest”.

Eriti kui võrrelda meie andmeid troopiliste kõrbete omadega. Kujutage ette: Ida-Saharas näeb päikest aastas keskmiselt 4300 tundi, Eesti rekord on 2440 tundi, mõõdetuna Roomassaares erakordselt päikeselisel 2011. aastal. Sahara kõrbes särab päike keskmiselt 97% päevaajast, meil aga erandlikult 54% võimalikest tundidest, nagu nelja aasta eest Saaremaal.

Masendus tuleb peale, kui mõelda, et detsembris on päevad isegi lühikesed, suure pilvisuse tõttu on tegelik päikese- paiste kestus vaid 8–13% võimalikust.

Kuidas mõõdetakse päikesepaiste kestust?

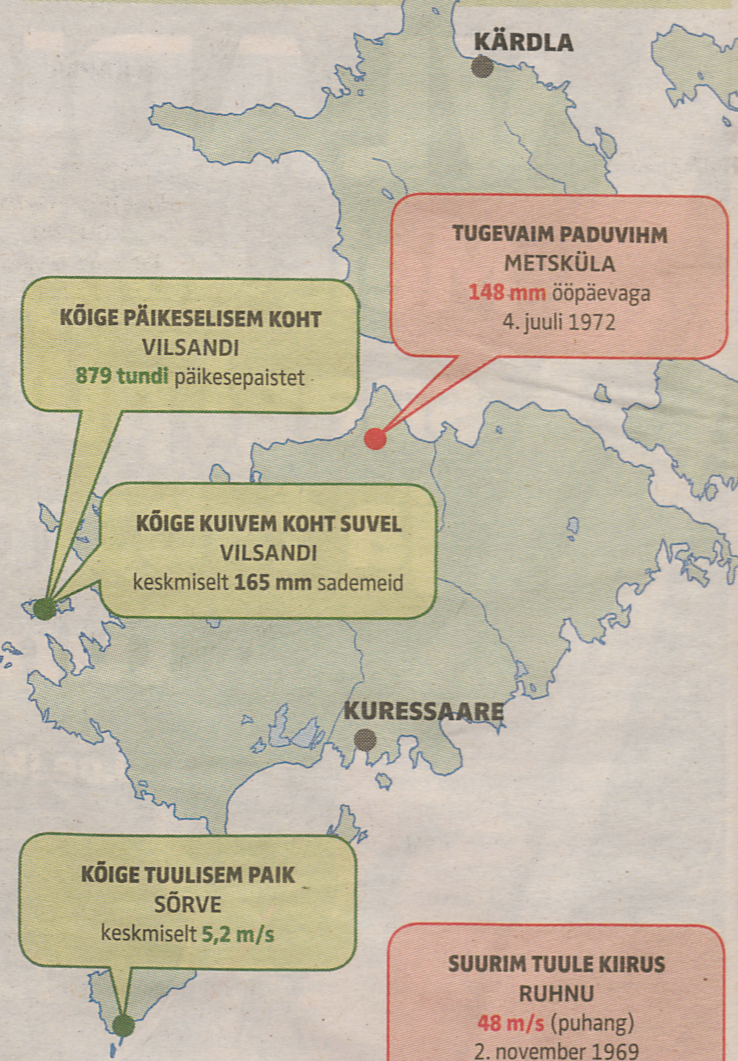
Seda registreeritakse mille 14 al- majaanamas, Tartus juba alates aastast 1901. Üle poolteise sajandi on kasutatud päikese- paiste mõõtmiseks brittide Campbelli ja Stokesi leiutatud helio- graafi. See koosneb klaaskerast, mis koondab temale langevad päikesekiired fookusesse. Päike- se liikumisel taevavõlvil nihkub fookus mõõda nn fokaal- pinda, kuhu on eriselle hoidjale aseta- tud kartongist lint. Sellele põle- tabki päikesekiir, mille pik- kuse järgi hinnatakse päikese- paiste kestust. Praegu on Eestis kasutusel juba moodsad elek- troniilised sensorid.

Mõõtmised (1981–2010) näitavad, et kõige päikeselise- mad paigad Eestis asuvad Sa-

PÄRNU VÕI VÖRU?

Kus asub suvepealinn?

Konkureerivad linnad on Pärnu ja Võru. Pärnu kasuks räägib fakt, et kolme suvekuu keskmine päikese- paiste on suurem kui lõunas – 825 tundi Võru 747 vastu. Pärnus sajab suviti vihma vähem kui Võrus (vastavalt 231 ja 250 mm). Õhusooja saavad aga mõlemad linnad võrdselt – 16,7 kraadi. Samas on Võrus mõõdetud kõigi suvekuude kõrgeimad tempe- ratuurid, samuti riigi absoluutne maksimum 35,6° (11. augustil 1992). Ja ka kuumalaineid juhtub võrokeste maile veidi sage- damini. Nii et...

remaa läänerrannikul. Sisemaal on märksa pilvisem: kui Vilsan- diil paistab suvel (juunis, juu- lis, augustis kokku) päike keskmiselt 879 tundi, siis Võrus 747, Kuusikul veelgi vähem – 730 tundi (Eesti keskmine on 790,4 tundi).

Kui uurida päikese- paiste kestuse muutusi aastakümne- te jooksul, ilmneb, et see ka- hanes neljakümneandist kuni 1990ndateni. Nüüd, kapitalismi tingimustes, on atmosfäär muu- tunud puhtamaks ja ka päikest on rohkem näha.

Milline on aga tavaline, õige- mini – keskmine suvi? Termin “Harju keskmine” ei ole kogu

Viimaste aastate ideaalsu-veks võiks pidada vast 1999. aasta oma, kui rahule jäi kogu rahvas.

AIN KALLIS

KESKMISED TULEMUSED (ajavahemikul 1981–2010)

REKORDID (ajavahemikul 1961–2014)

